

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

UMJETNIČKA AKADEMIJA U OSIJEKU

ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST

STUDIJ GLAZBENE PEDAGOGIJE

Filip Šarić

ZAVRŠNI RAD

Opera Kraljevi i Konjušari

MENTORICA: red.prof.art. Sanja Drakulić

KOMENTORICA: doc.dr.sc. Brankica Ban

Osijek, rujan 2015.

SADRŽAJ:

Opera „ <i>Kraljevi i konjušari</i> “	
1. Uvod.....	3
1.1. Povijesni prikaz hrvatskih opera (Izdvajamo) od 1846. do danas.....	4
2. Povijest MBZ-a	9
3. Skladateljica Drakulić Sanja.....	11
4. Sadržaj opere Kraljevi i konjušari.....	12
5. Premijera.....	13
6.0. PRILOZI.....	14
6.1. FOTO PRILOZI 1.....	14
6.2. NOVINSKI ČLANCI 1.....	15
6.3. NOVINSKI ČLANCI 2.....	17
7.0. DOJMOVI.....	20
8.0. SANJA DRAKULIĆ: „U POVODU 50. ROĐENDANA“	22
8.1. ZAKLJUČAK.....	23
9.0. POPIS LITERATURE.....	24
9.1. SAŽETAK.....	24

1. UVOD

Temu opera Kraljevi i konjušari izabrao sam za diplomski rad zato što sam osobno bio impresioniran skladateljicom i njezinim umjetničkim kvalitetama koje su se pokazale i na polju suvremene glazbe. S ovom temom namjeravam svoj diplomski rad posvetiti operama u hrvatskoj, pa je ovaj završni rad ujedno poglavlje budućeg diplomskog rada tj. na ovaj rad će se nadovezati diplomski „opera u hrvatskoj“. Zašto baš „Kraljevi i konjušari“? Zato što sam operu želio posebno istaknuti, detaljnije proučiti i zato što je glazba sama po sebi neobična. Smatram da se suvremene opere nedovoljno izvode, a neke to zaslužuju poput kraljeva i konjušara. Skladateljica Sanja Drakulić je mentorica opere, pa je to važan praktični razlog. HNK u Osijeku sam oduvijek doživljavao kao operno kazalište, a posebno mi je drago što je opera skladateljice Sanje Drakulić premijerno izvedena baš u našem hrvatskom narodnom kazalištu u gradu Osijeku.

Opera „Kraljevi i Konjušari“

1. Operni život u Hrvatskoj počinje dvadesetak godina poslije nastanka opere u njezinoj kolijevci – Italiji. U Dubrovniku već početkom 17. stoljeća dubrovački pjesnici prevode talijanske operne librete i pišu nove.¹ Prema dr. Enniju Stipčeviću valja odbaciti tvrdnju da se početkom hrvatske opere može smatrati prokomponirana melodrama *Atalanta* Gundulićeva nasljednika Junija Palmotića (1607-1657)². Proučena dokumentacija potvrđuje da je u Dubrovniku u razdoblju od 1725. do 1805. djelovalo više od trideset raznovrsnih gostujućih talijanskih družina. Od naslova iz tog vremena izdvajamo: Domenica Cimarose *L'Olimpiade* *Il matrimonio segreto* (*Tajni brak*) itd. U trećem desetljeću 19. stoljeća izvode se opere Gaetana Donizettija, Gioachina Rossinija, Vincenza Bellinija...

2. Od lokaliteta spominjemo još: godine 1783. u **Zadru** je otvoren Teatro Nobile, kazalište koje će kontinuirano djelovati gotovo cijelo stoljeće i u kojem će se izvoditi najznačajniji operni repertoar na različitim jezicima.

3. Operni život u Splitu kreće od 1750: od skladatelja navodimo Antu Bajamontija, Nakon 150 dana gradnje izgrađeno je Bajamontijevo kazalište „Teatro Bajamonti“.

4. U Rijeci je 3. listopada 1805. otvoreno novo gradsko kazalište (graditelja A. LJ. Adamića)

5. Osnovano 1860. godine, Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu značilo je ostvarenje desetljetnih težnji iliraca, a osobito jednoga od njih Dimitrija Demetera.³ Pod vodstvom intendant Julija Benešića 1920. godina, nacionalni teatar ponovno doživljava razdoblje velikoga stvaralačkog poleta. Od opernih i dramskih djela navodimo praizvedbe domaćih nacionalnih djela npr. Antuna

¹ Tako se pastirsko-alegorijska igra *Dubravka* dubrovačkog pjesnika Ivana Gundulića (1589-1638) izvodila s glazbom.

² Dr. Stipčević dalje navodi kako se čini da gostovanja talijanskih opernih družina, koja su se osobito u obalnim krajevima ustalila krajem 18. stoljeća, domaća publika nije dočekala nepripremljena.

³ Tada, u vrijeme najintenzivnije djelatnosti ilirskih preporoditelja u prvoj polovici 19. stoljeća, kazališne predstave koje je zagrebačka publika mogla vidjeti prikazivali su pretežito njemački gostujući glumci ili talijanski operni izvođači.

Dobronića, Krste Odaka, Krešimira Baranovića itd. (izdvajamo praizvedbu Gotovčeva *Ere s onoga svijeta* 1935.,) a od dramskih navodimo ostvarenja Miroslav Krleža⁴..

5. U Osijeku smo imali: 1. njemačko glazbeno kazalište i 2. Hrvatsko narodno kazalište Osijek.

Početak njemačkog glazbenog kazališta u Osijeku bilježimo 17. veljače 1825. Od repertoara izdvajamo opere: Mozarta, Cherubinja, Rossinija, Bellinija, Aubera itd...

6. Hrvatsko narodno kazalište Osijek započinje s djelovanjem dana 7. prosinca 1907. Na repertoaru su bila brojna nacionalna i europska djela. Prva operna predstava u Osijeku održana je 17. veljače 1825. godine. Bila je to herojska opera danas nepoznatog F. I. Holbeina *Ida die Bussende, oder Das Todtengewissen* u četiri čina. Od ostalih opera i opereta izdvajamo: ⁵

Bedrich Smetana: (*Prodana nevjesta*) Opera

Franz Suppe: (*Lijepa Galateja*) Opereta

Viktor Parma: (*Ksenija*) Opera

Ivan P. Zajc: (*Dubravka*), (*Momci na brod*) Opera

Srećko Albini: (*Barun Trenk*), (*Nabob*) Opereta

Georg Jarna: (*Šumareva Krista*) Opereta

Leo Falla: (*Dolar princeze*) Opera

Johan Strauss: (*Šišmiš*) Opereta

Nikola Faller: (*Grof Luksemburški*), (*Ciganska ljubav*), (*Muzikaševa kći*), (*Kneginjica*), (*Lijepa Risetta*) i (*Barun ciganin*) Opere

Carl Weinberg: (*Romantična žena*) Opereta

Edmond Eisler: (*Neumorni Lola*) Opereta

⁴ Mlad, revolucionaran i nekonvencionalan pisac čija dramaturgija određuje daljnji razvoj nacionalne drame.

⁵ S obzirom da je broj repertoara puno opsežniji odlučili smo izdvojiti navedena (recentna) djela.

Jean Gilbert: (*Čista Suzana*) Opereta

Karl Gerdmark: (*Cvrčak na ognjištu*) Opera

Imre Kalman: (*Ciganski primaš*), (*Zlato dadoh za željezo*) Opereta

Oscar Nedbala: (*Poljačka krv*) Opereta

Petar Stojanović: (*Ljubav na tavanu*) Opereta

Maks Milian: (*Zlatna kćerka*) Opereta

Branko Mihaljević: (*Slavonska rapsodija*) Opera

Antonio Smareglia: (*Istarska svadba*) Opera

Drame: William Shakespeare: (*Kroćenje goropadnosti*), Georges Feydeau: (*Buba u uhu*),
Miroslav Krleža: (*Leda*), Ranko Marinković: (*Glorija*)

Društvo uspijeva pridobiti kazališnoga stručnjaka Nikolu Andrića koji naposljetku dolazi u Osijek i **postaje prvi intendant Hrvatskog kazališta u Osijeku**, te se laća mukotrpnog posla okupljanja ansambla. Ansambl jedno vrijeme provodi u Varaždinu i Karlovcu, a tek **koncem 1907. stalno se vraća u Osijek, gdje 07. prosinca iste godine izvodi** program kojim obilježava početak djelovanja. Program je sačinjavao kolaž prigodnica: **uvertira iz Gundulićeve Dubravke, Slava preporoditeljima Milana Ogrizovića, te prvi čin Smetanine Prodane nevjest**e. Kao rijetko koje kontinentalno središte, Osijek se može podičiti kazališnom tradicijom koja počelo vuče još iz davne 1735. godine, kada je u Isusovačkoj gimnaziji zabilježena izvedba prve kazališne predstave na latinskome jeziku. Pa ipak, istinski sustavan i organiziran kazališni život započinje 7. prosinca 1907., proslavom početka djelovanja Hrvatskog narodnog kazališta, u zgradi namjenski sagrađenoj još davne 1866. za putujuće kazališne družine. U proljeće 1907. osnovano je, naime, „Društvo za osnutak stalnog hrvatskog kazališta“ s Radoslavom Bačićem na čelu, koje su svesrdno podržali brojni gradski političari i utjecajni pojedinci među kojima su bili i Pinterović, Neumann, Isaković, Kraus i Keiser. Društvo uspijeva pridobiti kazališnoga stručnjaka Nikolu Andrića koji naposljetku dolazi u Osijek i postaje prvi intendant Hrvatskog kazališta u Osijeku, te se laća mukotrpnog posla okupljanja ansambla. Ansambl jedno vrijeme provodi u Varaždinu i Karlovcu, a tek koncem 1907. stalno se vraća u Osijek, gdje 07. prosinca iste godine izvodi program kojim obilježava početak djelovanja. Program je sačinjavao kolaž prigodnica: uvertira iz Gundulićeve Dubravke,

Slava preporoditeljima Milana Ogrizovića, te prvi čin Smetanine Prodane nevjeste. Zgrada u kojoj se kazalište smjestilo projektirao je Karlo Klausner u historicističkome stilu koji, sukladno ukusima toga doba, krasi elementi maurske arhitekture. Gledalište koje ima oblik potkove, izgrađeno u tri razine, u tradiciji je talijanskih i austrijskih kazališnih dvorana. Mjesec i pol prije proslave 125. godišnjice postojanja, zgrada je 27. studenog 1985. svečano otvorena nakon temeljne restauracije. 16. studenog 1991., pogođena višecjevnim raketnim bacačem, osječki je hram scenskih umjetnosti pao kao žrtva velikosrpske agresije. HNK je tako 85. sezonu dočekao kao beskućnik. Ni tada se, međutim, nije prestajalo s radom. 27. prosinca 1994. kazalište je iznova zablistalo punim sjajem. HNK je tako 85. sezonu dočekao kao beskućnik.

Uz godišnji repertoar od petnaestak stalnih naslova, kazalište organizira Dane otvorenoga kazališta, Krležine dane, izvodi Novogodišnje koncerte, Lipanjske operne noći, te aktivno doprinosi iz godine u godinu sve bogatijem programu Osječkog ljeta kulture.

Povijesni prikaz hrvatskih opera od 1846. do danas (izdvajamo)

Vatroslav Lisinski: Opera *Ljubav i zloba* praizvedena 1846. godine.

Opera *Porin* praizvedena u Zagrebu 1897. godine.

Ivan Dragutin Stjepan Zajc: Opere *Mislav* (1870), *Ban Leget* (1872), *Amelija* (1872), *Nikola Šubić Zrinjski* (Pula, 1876), *Lizinka* (1878), *Tvardovski* (1880), *Zlatka* (1885), *Gospode i husari* (1886), *Kraljev hir* (1889), *Armida* (1896), *Primorka* (1901), *Seoski plemić* (1908), *Oče naš* (1911), *Prvi grijeh* (1912).

Vladimir Bersa: Opera *Cvijeta* (1898), *Andrija Čubranović* (1900), *Komedijaš* (1916)

Srećko Albini: Opera *Maričon* (1901)

Ivan Muhvić: Opera *Uskok* (1908)

F. S. Vilhar-Kalski: Opera *Smiljana* (1897), *Ivanjska Kraljica* (1902), *Lopudska sirotica* (1913)

Viktor Parma: Opera *Ksenija* (1897), *Stara pjesma* (1898)

Blagoje Bersa: Opera *Oganj* (1911), *Jelka* (1901), *Postolar od Delfta* (1914), *Mozartova smrt* (Osijek, 1975)

Josip Hatze: Opera *Povratak* (1911)

Vilko Novak: Opera *Proljetna bura* (1914)

Fran Lhotka: Opera *Minka* (1918), *More* (1920)

Ivo Lhotka Kalinski: Komična opera *Pomet, meštar od ženidbe* (1944), *Svjetlećim gradom* (1967), *Analfaberta* (1954)

Božidar Širola: Opera *Stancem* (1925), *Citarom i bubnjem* (1930), *Grabancijaš* (1936)

Petar Konjović: Opera *Vilin veo* (1917)

Jakov Gotovac: *Ero s onoga svijeta* (1935), *Morana* (1931), *Đerdan* (1955), *Dalmaro* (1964),

Krešimir Baranović: *Striženo-košeno* (1932), *Nevjesta od Cetingrada* (Beograd, 1951)

Krsto Odak: *Dorica pleše* (1934), *Konac svijeta* (1944), *Majka Margarita* (1953)

Boris Papandopulo: *Amfitrion* (1940), *Sunčanica* (1942), *Kentervilski duh* (Osijek, 1979)

Ivo Tijardović: *Marko Polo* (1960), *Dioklecijan*,

Natko Devčić: *Labinska vještica* (1957)

Josip Andrić : Opera iz bunjevačkog narodnog života *Dužijanca* (1953)

Bruno Bjelinski: Dječja opera *Pčelica Maja* (Rijeka, 1963), komornim operama *Heraklo* (1969) i *Močvara* (Osijek, 1973)

Igor Kuljerić: *Moć vrline* (1977)

Milko Kelemen: Opera >>muzičke scene<< *Novi stanar* (1964), *Kralj* (1965)

Stanislav Binički: *Na uranku* (1908)

Josip Hatze: *Povratak* (1919)

2.

Povijest MBZ-a

Muzički biennale Zagreb je međunarodni festival suvremene glazbe osnovan 1961. godine. Festival je odmah okupio sva značajna imena međunarodne glazbene scene, istodobno

polučivši snažan odgovor, recepciju ali i poticaj u vlastitoj sredini. Najistaknutije osobe prvog Muzičkog biennala Zagreb koje su svojim neumornim radom osigurale uspjeh ovog za one prilike iznimnog festivala, te uvjerali protivnike kako se radi o nužnoj demokratizaciji jugoslavenske glazbe i kulture, bili su Milko Kelemen (osnivač i predsjednik MBZ-a), Ivo Vuljević (šef propagande MBZ-a) i Josip Stojanović (direktor MBZ-a).

Razdoblje biennalskih početaka ujedno je bilo i razdoblje punog života Nove glazbe. Posebno se to odnosilo na područja elektroničke i elektro-akustičke glazbe te glazbene scene i instrumentalnog, odnosno glazbenog teatra. MBZ je tada bio podijem na kojemu konvenciji nije bilo mjesta; to nije bio festival u klasičnom smislu već mnogo više mogućnost i potreba da se konfrontira, preispita ali i objavi razlog, način ili iskustvo jednog novog i drugačijeg svjetonazora. Koji, dakako, nije bio jedan, kao što nije bio niti jednoznačan, ali je njegov jezik bio prepoznatljiv.

Istodobno, tadašnja je suvremenost obuhvaćala i skladatelje poput Igora Stravinskog, Benjamina Brittena ili Dmitrija Šostakoviča, te mnoge druge, tada već klasike 20. stoljeća, od kojih je većina i gostovala na MBZ-u. I premda će mnogi od njih kasnije, često retrospektivno, sumnjati u «svoje» vrijeme avangarde, bijenalske šezdesete i sedamdesete godine potaknule su i sublimirale bitak cjelokupne svjetske suvremene glazbene scene, i ostavile važan i trajan trag, u svim područjima umjetnosti.

Kasnijim godištim okvir festivala postajao je jasnije i čvršće strukturiran, a zrelost refleksije nadogradila je snagu početnog impulsa. Tematski pogledi nametali su se prirodno, uspostavivši se, ovisno o umjetničkom vodstvu festivala, i kao vrsta konstante. Tako su se izmijenili tematski okviri od elektronike do ženskog skladateljskog pisma, a u samom glazbenom programu često se stavljao naglasak na pojedine zemlje-partnere poput Švedske ili Kanade. Odvijali su se festivali unutar festivala (popularni i dugovječni Urbofest ili Svjetski dani nove glazbe ISCM-a u Zagrebu održani čak 2005. i 2011.), brojne izložbe, simpoziji, gostujuća predavanja i dr. Ipak MBZ se uvijek trudio biti najprije fokusiran na instituciju samog skladatelja. Messiaen, Stockhausen, Stravinski, Cage, Berio, Penderecki, Lutoslawski, Maderna, Kagel, Globokar, Nono, Xenakis, Lucier, Schnebel, Reich, Murail, Maxwell Davis, Birtwistle, Schaffer, Nyman, Cerha, samo su neki koji su gostovali na MBZ-u.

No, iz današnje perspektive i nakon 50 godina iskustva, teško je izdvojiti skladbe, koje su većinom upravo na MBZ-u doživjele svoje prve izvedbe (barem u ovom djelu Europe), nevjerojatne izvođače, mnogovrsne i mnogobrojne projekte, predstave, koncerte i instalacije, simpozije, ali i one slučajne susrete i razgovore, koji su se ugradili u MBZ kakav imamo danas – MBZ kojeg podjednako određuje njegova tradicija, mjesto u vlastitoj sredini kao i ono na svjetskoj sceni, ali i okrenutost najmlađima i tek nadolazećim trendovima i naraštajima. Muzički biennale Zagreb, festival suvremene glazbe čiji se pedeseti jubilej obilježava ovih dana u organizaciji Hrvatskoga društva skladatelja, domaćin je Svjetskih dana nove glazbe od 7. do 17. travnja 2011. Riječ je o jednom od najstarijih planetarnih festivala avangardne glazbe, koji se izborio inovativnim autorskim ostvarenjima kompozitora te kvalitetnim programom međunarodne produkcije za dobru reputaciju u Hrvatskoj, ali i inozemstvu. U Europi su stariji samo Varšavska jesen i Strasburški festival. Novost je što se Biennale osim u Zagrebu, ovih dana može vidjeti i u Rijeci, Splitu, Varaždinu te Osijeku. Muzički bijenale donosi pet domaćih praizvedbi, tri opere i dva baleta, nastalih u produkciji nacionalnih kazališnih kuća iz svih hrvatskih regija. Trojica od tih pet skladatelja pripadanju mlađoj generaciji s nenavršenih četrdesetak godina od kojih svaki iza sebe ima već mnoštvo nagrađivanih projekata, a to su Ivan Josip Skender, Frano Đurović i Krešimir Seletković, uz Silvija Foretića i Sanju Drakulić. U Hrvatskoj se sa zanimanjem iščekuje opera Šuma Striborova Ivana J. Skendera prema djelu slavne književnice Ivane Brlić Mažuranić. Prvi put libreto je pisao i Miro Gavran. U jednom dijelu produkcije festival je stariji od pojedinih autora koje ove godine prezentira.

S druge pak strane, jubilarni MBZ kroz izvedbe odabranih antologijskih djela priređuje hommage glazbenim kreativcima koji su kroz povijest Biennala bili za njega važni i kao skladatelji i kao umjetnički voditelji, od njegova osnutka godine 1961. To su od hrvatskih skladatelja prije svega Milko Kelemen kao njegov utemeljitelj, i Ivo Malec, kao konstruktivan kritičar Biennala te plodan autor u okvirima nove glazbe.

Ta su dva autora iz hrvatske umjetničke dijaspore posebno važna u razvitku MBZ-a. Osnivač Muzičkog biennala, pedagog, pisac i pustolov te strastveni istraživač zvuka Milko Kelemen.

Skladateljica Drakulić Sanja rođena je u Zagrebu, 16. lipnja 1963. Studij klavira završila 1986. na Muzičkoj akademiji u Zagrebu (prof. P. Gvozdić), a usavršavala se u inozemstvu (J.–M. Darré, S. Popovici, R. Kehrer). Kompoziciju je počela učiti na MA u Zagrebu kod prof. Stanka Horvata, a nastavila u Moskvi. Studij kompozicije s poslijediplomskom specijalizacijom završila je na Moskovskom državnom konzervatoriju *P. I. Čajkovski* (A. Pirumov, J. Bucko), gdje je studirala i muzikologiju (E. Gordina) i orgulje (O. Jančenko) te bila asistent. Od 1995. radila je kao redovita profesorica na Visokoj školi za glazbenu umjetnost *Ino Mirković* u Lovranu, a potom je djelovala kao slobodna umjetnica. Od 2000. radi na Umjetničkoj akademiji Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku. Održava međunarodne tečajeve i seminare iz kompozicije i teorije (Europa, Amerika, Japan). Angažirana je u žirijima međunarodnih natjecanja. Piše za *Cantus* i druge novine. Bila je voditeljica Međunarodne glazbene tribine u Puli. Djela joj izvide priznati svjetski i hrvatski solisti i sastavi na međunarodnim festivalima suvremene glazbe, u koncertnim dvoranama Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Njemačke, Rusije, Ukrajine, Italije, Njemačke, SAD–a i Japana. Kao pijanistica nastupa po Europi i Sjedinjenim Američkim Državama. Članica je Hrvatskog društva skladatelja, Saveza skladatelja Rusije i Britanske akademije skladatelja i pjesnika. Na Sveruskom natjecanju mladih kompozitora u Moskvi (1993.) osvojila je prvu nagradu s kompozicijom *Pet intermezza* za klavir solo. Dobitnica je Jeljcinove Predsjednikove stipendije za skladatelje i brojnih nagrada za skladbe: nagrade Ministarstva kulture Ruske Federacije, te hrvatske nagrade Ministarstva kulture RH za poticanje glazbenog stvaralaštva, Hrvatskog sabora kulture, festivala *Naš kanat je lip*, *Matetićeve dani*, *Cro patria* i drugih.

4.

Sadržaj opere Kraljevi i konjušari

Radnja opere zbiva se u mračnome razdoblju ranog desetog stoljeća, na području iz čijeg će kamena u konačnici izniknuti povijest Hrvatske kakvu danas poznajemo.

Trenutak je zao, zemlja izmorena sušama i glađu, a kralj Marun supruzi i kraljici Jeleni zdvojan prepričava zlokoban san što ga je usnuo noć ranije.

Kao lajtmotiv, u pozadini se čuje vapaj gladnoga puka koji na pusto poljani nasrne na kraljeva sina Trpimira i njegovu zaručnicu, kćer dvorskog savjetnika, Doru, ali ne kako bi njima naudili, nego kako bi kušali meso tustih konja.

Bezvoljni kralj umoran od vladanja kraljevstvom koje je i osnovao samo gleda kako se sve raspada. Dvorski savjetnik Grgur kralja potiče na rat protiv Mađarske kako bi napunio riznice i hambare. Kralj odbija, pa Grgur vojsku potajno šalje da pljačka i siluje po rubnim područjima mađarskoga kraljevstva. I sve se zahuktava: Grgur koji se iz blata uzverao gotovo do zvijezda, potajno ljubujući s kraljevom suprugom sanja o prijestolju. Kralj ni ne sluti da mu Grgur spletkari s trovačima, te zaprepašten dočekuje vijest da mu Mađari objavljuju rat. Tek je u ratu u kojem borio se kao lav kralj od zarobljenih neprijatelja doznao istinu o Grguru. Zato izdaje naredbu neka se Grgur u okove baci i pogubi, te da ista sudbina snađe i svakog tko ga pokuša osloboditi.

Posve neočekivano, podloga Grgura od smrti pokuša spasiti u njega potajno zaljubljena kraljevna Katarina koju kralj, ne znajući da rođeno dijete nosi kao guju u njedrima, smjesta daje pogubiti.

Shvativši kako je, nakon mora krvi na bojišnicama, naposljetku ruke okaljao i krvlju vlastitoga djeteta, kralj zapada u očaj.

Veliki kralj Marun, čovječan i sasvim shrvan, na bodež se baca kao na istinu i trajno ulazi u legendu

5.

PREMIJERA

Na 26. MBZ izvedena je svečana praizvedba opera 'Kraljevi i konjušari' u osječkom HNK-u 10. travnja 2011. Libreto je napisao Miro Gavran, a autor opere je Branimir Pofuk. Za operu su bili zaslužni: Dirigent Filip Pavišić, Redatelj Robert Raponja, scenografkinja i kostimografkinja Jasmina Pacek, koreografkinja Maja Đurinović, oblikovatelj svjetla Radomir Stamenković. U opernim ulogama nastupali su: MARUN, kralj Damir Fatović; Ladislav Vrgoč, JELENA, kraljica Katalin Brunjai-Hihlik; Ljiljana Čokljat GRGUR, dvorski savjetnik Berislav Puškarić, LUDA Slobodan Cvetičanin; Vlaho Ljutić TRPIMIR, kraljev sin Robert Adamček; Dali Mor DORA, kćer dvorskog savjetnika Danijela Božičević; Danijela Pintarić KATARINA, kraljeva kći Barbara Othman 1. TROVAČ Claudio Contini 2. TROVAČ Krunoslav Tuma; Josip Slam 1. STRAŽAR Predrag Stojić, 2. STRAŽAR Nenad Tudaković, 3. STRAŽAR Majkl Mikolić, 4. STRAŽAR Hrvoje Seršić. ZBOR I ORKESTAR HNK U OSIJEKU

Zborovođa Ljubica Vuletić

Koncertni majstori Ioan Pauna i Igor Šimonji

Korepetitori Damir Šenk i Igor Valeri

Asistent kostimografkinje Jakov Gavran

Inspicijentica Irena Budak

Šaptačica Ema Bell

Tehničko vodstvo Davor Molnar

Voditeljica maskersko-vlasuljarske radionice Julka Segin

Voditelj pozornice Željko Pljuskovac

Voditelj rasvjete Josip Ružička

Voditelj tona Davorin Toth

Slikar izvođač Branko Ambrinac

Dekor i scenska oprema izrađeni u radionici HNK pod vodstvom Željka Jurića

Kostimi izrađeni u krojačkoj radionici HNK pod vodstvom Sanje Eleš

Tekstilni dio dekora i "srednjovjekovne tunike" izrađene u "Arena" trikotaža, Pula

Skladateljica je skladala pitku glazbu koja, skupa s libretom, razigranom režijom, atraktivnim kostimima i iznimno pokretljivom scenografijom, čini da tri sata u kazalištu prođu brzo, ugodno i poučno. Sjajni Filip Pavišić pokazao se odličnim dirigentom koji je uspješno dirigirao cijelom operom, a podjednako puno posla u operi imali su solisti, zbor i orkestar.

Damir Fatović, u glavnoj tenorsko-kraljevskoj ulozi, s promjenjivim se uspjehom u intonaciji i artikulaciji borio s vokalno zahtjevnom ulogom. Na žalost, previše je teksta ostalo nerazumljivo u dionicama zbora, kao i u mjestimice namjerno parodiranim koloraturama ženskih uloga, u kojima se nisu štedile Ljiljana Čokljat (Kraljica Jelena), Barbara Otman (princeza Katarina) i Danijela Pintarić (savjetnikova kći i kraljeva snaha Dora). Robert Adamček (princ Trpimir) i Vlaho Ljutić (Luda) bili su dobri u manje zahtjevnim ulogama.

6.0.

PRILOZI

6.1. FOTO PRILOZI 1⁶



6.2. NOVINSKI ČLANCI 1

⁶ MBZ 2011: Branimir Pofuk: Svečana praizvedba opere „Kraljevi i Konjušari“, 10. travnja 2011. (snimka sa premijere)

26. muzički biennale Zagreb

Praizvedba opere Sanje Drakulić u Osijeku

Operni komad koji zaslužuje novu sezonu i turneju

BRANIMIR POFUK

Narod koji na samom početku pjeva o svojoj gladi i očaju, refren "Država nam propada, bježmo iz nje sada" i sarkastični komentari dvorskih stražara - samo su neki od elemenata koji zbivanja na dvoru fiktivnog srednjovjekovnog hrvatskog kralja Maruna povezuju s današnjom Hrvatskom.

Na preksinoćnoj praizvedbi prve opere Sanje Drakulić "Kraljevi i konjušari", na libreto Mire Gavrana, publika je prepoznavala i reagirala na takva mjesta, a predstavu je na kraju ispratila dugim pljeskom, opravdano nagradivši ogroman trud koji je čitav pogon osječkog HNK uložio u prvu od pet koprodukcija 26. MBZ-a s hrvatskim kazalištima.

Odličan mladi dirigent

Sanja Drakulić skladala je pitku glazbu koja, skupa s libretom, razigranom režijom, atraktivnim kostimima i iznimno pokretljivom scenografijom, čini da tri sata u kazalištu prođu brzo, ugodno i poučno. Podjednako puno posla (i nota) u operi imaju i solisti i zbor i orkestar, a mladi dirigent Filip Pavišić pokazao se odličnom akvizicijom osječkog kazališta.

U teškim vremenima i namještenom mu ratu s Mađarima, te spletkama savjetnika Grgura, u kojima sudjeluju i kraljeva žena, kći i snaha, kralj Marun nastoji ostati dobar i pošten. U tome ne uspijeva, pa si uz pomoć jedinog vjernog podanika, dvorske lude, na kraju oduzima život. Damir Fatović, u glavnoj tenorsko-kraljevskoj ulozi, s promjenjivim se



INFO

Kraljevi i konjušari

Glazba: Sanja Drakulić

Libreto: Miro Gavran

Dirigent: Filip Pavišić

Redatelj: Robert Raponja

Scena i kostimi: Jasmina Pacek

Koreografija: Maja Đurinović

Svjetlo: Radomir Stamenković

Igraju: Damir Fatović, Ljiljana Čokljat, Berislav Puškarić, Vlaho

Ljutić, Robert Adamček, Danijela

Pintarić, Barbara Otman i drugi

Zbor i orkestar HNK u Osijeku

uspjehom u intonaciji i artikulaciji borio s vokalno zahtjevnom ulogom. Na žalost, previše je teksta ostalo nerazumljivo u dionicama zbora, kao i u mjestimice namjerno parodiranim koloraturama ženskih uloga, u kojima se nisu štedile Ljiljana Čokljat (Kraljica Jelena), Barbara Otman (princeza Katarina) i Danijela Pintarić (savjetnikova kći i kraljeva snaha Dora). Robert Adamček (princ Trpimir) i Vlaho Ljutić (Luda) bili su dobri u manje zahtjevnim ulogama.

Razmjena predstava

Opera u tri čina zaslužuje i nastavak rada na djelu koje, kad se još uigra i ispegla, može biti atraktivan repertoarni naslov, a bilo bi lijepo da se ostvari i ideja o razmjeni bienalskih predstava između kazališnih kuća te da "Kraljevi i konjušari" krenu i na barem hrvatsku turneju. ●

“

**TRI SATA
OPERE O
KRALJU
MARUNU
PROĐE UGODNO
I POUČNO**

Pljesak za Sanju Drakulić

**Praizvedba: Opera
»Kraljevi i konjušari«
Sanje Drakulić na
libreto Mire Gavrana
izvedena u HNK u
Osijeku uz skandiranje
publike**

Zdenka WEBER

U slavljeničkoj 50. godini postojanja 26. muzički biennale Zagreb proširen je praizvedbama glazbeno-scenskih djela hrvatskih skladatelja i izvan Zagreba, u četiri nacionalne kazalište kuće, u Osijeku, Varaždinu, Rijeci i Splitu. Prvo je na redu bilo Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku s praizvedbom opere u tri čina »Kraljevi i konjušari« Sanje Drakulić (Zagreb, 1963.) održanoj 10. travnja.

Sanji Drakulić, uglednoj autorici bogatog opusa, »Kraljevi i konjušari« su prvo operno ostvarenje, kojim se ona u hrvatsku glazbenu kulturu upisuje i kao prva skladateljica cjelovečernjeg opernog naslova.

Drakulić je za svoj operni prvijenac odabrala književno djelo jednoga od danas najplodnijih, najizvođenijih i najprevođenijih hrvatskih pisaca, Mire Gavrana (1961.), koji se prihvatio i pisanja libreta. Plod je doista uspjele opera farsa.

Glazba Sanje Drakulić, kao glavna nositeljica opernoga događanja, ističe se jednako na planu vokalnih kao i na planu orkestralnih te osobito dojmljivih zbornih sastavnica vrlo zanimljivim i uspješnim rješenjima. To je glazba promišljene strukturalnosti i skladateljsko-tehničkih postupaka koji osiguravaju unutarnje jedinstvo melodijsko-harmonijskih rješenja, ali koja ni u jednom trenutku ne napušta osnovnu ugodajnost sklada između pjevačkih i orkestralnih dionica.

Dakako, ta je glazba za pjevače vrlo složena, ona je u melodici skokovita i s kompleksnim vokalizama, s duetima i tercetima koji su intonativno vrlo zahtjevniji, ali podrška je u njezinu instrumentalnom dijelu, u vrlo probраним kombinacijama prvenstveno puhačkih glazbala te u neprekidnom sudjelovanju klavira, kao uporištu i kao instrumentalnoj boji.

Posebno su pak uspjeli zborovi, osobito ratnički poklici iz drugoga čina. Ima u toj glazbi i folklornih elemenata, ima i sastojaka



Prizor iz »Kraljeva i konjušara« na sceni HNK u Osijeku

ka glazbe lakšega žanra, ali Sanji Drakulić valja čestitati da je vrlo inventivno, maštovito i nadahnuće ispisala partituru čija orkestralna intermezza kao i slojevit pjevačka ugodajnost upućuju na izvornu inspiraciju, a nadati se i na dobar prijem kod buduće, a ne samo premijerne publike. U glazbenome dijelu pohvale treba uputiti svim pjevačima. Sonorni bas Berislava Puškarića (Grgur) i gipki sopran Katalin Brunjai-Hihlik (Jelena) osobito su se dojmili u ljubavnom duetu s početka drugog čina, a postoja-

ni i u dugim tonovima prodorni tenor Damira Fatovića upućivao je na dobro svladanu ulogu kralja Maruna.

Ljupka je i poetska bila Barbara Othman u ulozi Katarine (trebalo bi pripaziti na dikciju), a u erotskoj sceni ljubavnoga zagrljaja vrsno su se pjevački i glumački iskazali Danijela Božinović (Dora) i Robert Adamček (Trpimir). Vlaho Ljutić u ulozi lude, Claudio Contini i Krunoslav Tuma u sporednim ulogama trovača te i stražari Predrag Stojić, Nenad Tudaković, Majkl Nikolić

i Hrvoje Seršić svoje su šaljivo koreografirane uloge predstavili potrebnom komičnošću.

Za glazbeni dio svakako najodgovorniji, dirigent Filip Pavišić (Zagreb, 1976.), iz razreda Vjekoslava Šuteja na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, a od ove sezone stalno angažiran u Osijeku, izvrsno se snašao s novim djelom i primjerno je ispunio svoje zadatke.

Redatelj Robert Raponja oslobodio je maštu i osmislio vrlo poletnu i logičnu režiju. Iako je u prvom činu još bilo ukočenosti, drugi i treći čin protekli su mnogo ležernije i svakako dojmljivije. Veliku su pozornost privlačili kostimi Jasmine Pacek, koje su u krojačkoj radionici izrađeni pod vodstvom Sanje Eleš.

Kostimi i scenografija, dekor i scenska oprema (duhoviti »konji«, sve izrađeno pod vodstvom Željka Jurića) elementi su koji predstavi daju posebnu živost i vrijedi ih vidjeti. Udio u uspjehu ima i koreografkinja Maja Đurić, a zamjetan je bio i angažman oblikovatelja svjetla Rade Stamenkovića.

Svi poimence, a posebno svi zajedno, u usklađenosti želje da novom djelu osiguraju sjaj i uspjeh, u osjećkom su HNK obavili dobar posao i skandiranje publike na kraju bilo je nagrada i znak općeg zadovoljstva. Nadati se da za novu operu dolaze dobra vremena.

Na dvoru hrvatskoga kralja Maruna

Radnja opere »Kraljevi konjušari« događa se na dvoru izmišljenog hrvatskog kralja Maruna, u vremenu gladi i siromaštva na pacenog puka, u ranom desetom stoljeću. Glavni likovi, Marunova supruga kraljica Jelena, njihova u lijepu književnost zaljubljena kći Katarina, intrigant, dvorski savjetnik Grgur, koji je ujedno i ljubavnik kraljice Jelene, kao i ljubavni par, kraljev sin Trpimir i njegova draga, Dora, kći dvorskog savjetnika, u vrtlogu pripreme rata s Mađarima proživljavaju strasne ljubavne susrete, ali i burleske zaplete. Na kraju kralj, a nakon slavodobitne pobjede nad Mađarima i ponovno napunjene

dvorske kase, koji je saznao da ga Grgur želi otrovati (a u Grgura je zaljubljena i kći Katarina), kako bi se domogao prijestolja i njegove lijepe žene, na smrt osuđuje izdajnika. Ali, daje pogubiti i osobu koja je Grguru željela pomoći, nesvjestan da je to njegova vlastita kći. Smrt kćeri/golubice s bodežom u ruci s početka zbivanja, čin koji si kralj ne može oprostiti, uzrokuje i kraljevu pogibiju, kojega bodežom probada tijekom radnje uvijek prisutna dvorska luda. Ima tu i aluzija na državu koja se raspada i iz koje trovači i stražari žele pobjeći, a sve završava nadom da dolaze neka nova vremena...

6.3. NOVINSKI ČLANCI 2

Kraljevi i konjušari

Muzički biennale Praizvedba opere "Kraljevi i konjušari"



Izuzetno uspješnu kostimografiju i scenografiju u operi koja je opravdala visoka bijenalska očekivanja potpisuje Jasmina Pacek

Svi bi bili kraljevi, a u duši su konjušari

Libreto Mire Gavrana, glazba Sanje Drakulić i sjajna izvedba osječkog HNK

Vid Babić

kultura@vecernji.net

Prva od tri bijenalske operne praiizvedbe više se nego posrećila. Operni prvijenac iskusne skladateljice Sanje Drakulić "Kraljevi i konjušari" nastao po istoimenoj drami novopečenog libretista Mire Gavrana u izvedbi ansambla Hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku djelo je koje neće biti tako lako zaboravljeno. Zasluge

za to pripadaju ne samo autorima nego i spretnoj i duhovitoj režiji danas jednog od vodećih hrvatskih redatelja Roberta Raponje te dirigentskom trudu mladog Filipa Pavišića.

Dvor kralja Maruna

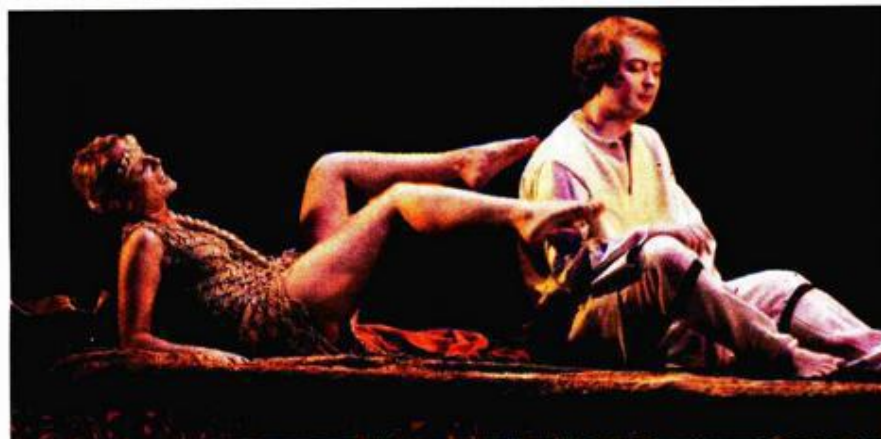
Povijesna priča o fiktivnom hrvatskom dvoru kralja Maruna iz 10. stoljeća, siromaštvu hrvatskog kraljevstva, spletkama kako političkim tako i seksualnim u raspo-

nu od incesta do poligamije ima više nego izravne dodire s hrvatskom sadašnjošću. – Svi bi htjeli biti kraljevi, a u duši su konjušari – rečenica je koja tako dobro oslikava današnji trenutak Hrvatske. Miro Gavran ovom osječkom predstavom postao je iznimno angažirani pisac, dok je Sanja Drakulić zavrijedila pohvale za opsežnu, glazbeno razložnu operom koja na mahove ne bježi ni od drugih glazbenih vrsta,

ali u svakom trenutku ima umjetničko opravdanje.

Za nagradu glumišta

Skladateljica na sreću nije zaboravila ženske likove, pa su se u životnim ulogama istaknule dramatična Ljiljana Čokljat kao kraljica Jelena, tragična Barbara Othman kao princeza Katarina i erotična Danijela Pinčarić kao Dora. Kralj Marun koji zbog istinoljubivosti i domoljublja izaziva totalnu tragediju (što li nam autori žele poručiti?) jest vokalno moćni, ali glumački rezervirani Damir Fatović, dok je Berislav Puškarić izvršno odglumio zlog dvorskog savjetnika Grgura. Pohvale zaslužuju i Robert Adamček kao princ te razigrani Vlaho Ljutić u ulozi dvorske lude, kao i svi solisti odreda, jer Osijek ima pravu ansambl-predstavu. Iznimnu scenografiju i kostimografiju potpisuje Jasmina Pacek kojoj ne bi smjela pobjeći nagrada hrvatskog glumišta, a odličan je posao napravio i oblikovatelj svjetla, gost iz Ate-ljea 212 Rade Stamenković.



Svi su solisti odlično obavili svoj posao pa Osijek ima veliku ansambl-predstavu D. JAVOROVIĆ/PIXSELL



Osječka publika dobro je prihvatila operu »Kraljevi i konjušari«

D. RAJLE

50. MBZ: U OSIJEKU PRAIZVEDENA OPERA »KRALJEVI I KONJUŠARI« SANJE DRAKULIĆ

Srednjovjekovni operni spektakl

Radnja opere u režiji Roberta Raponje i pod glazbenim vodstvom Filipa Pavišića događa se u 10. stoljeću ali ima brojne aluzije na sadašnju Hrvatsku

OSIJEK » Dugotrajnim pljeskom i povicima »bravo« publika je ispratila praižvedbu hrvatske opere »Kraljevi i konjušari«, nastalu u koprodukciji HNK-a u Osijeku i Muzičkog bijenala Zagreb. Ovo djelo skladateljice Sanje Drakulić nastalo je prema libretu književnika Mire Gavrana, koji je i autor istoimene ranije napisane tragikomedije.

Uloge su pisane za soliste i zbor osječkog HNK-a, dok je tragikomična farsa sada pretočena u glazbenu priču o kralju Marunu čije kraljevstvo propada, a narod se buni i nemiri se šire. Radnja je smještena u rano deseto stoljeće, vrijeme mračnog srednjeg vijeka kada se unutrašnji neprijatelj mogao zamijeniti vanjskim te

nezadovoljstvo naroda usmjeriti na susjede Mađare.

Trosatni spektakl

Farsa u tri čina, puna ljubavih i političkih intriga, asocira na današnje prilike u Hrvatskoj. Aluzije na suvremenost izgovaraju stražari koje igraju glumci Majkl Mikolić i Hrvoje Seršić. Oni poručuju gledateljima neka sami prosude tko su danas kraljevi, a tko konjušari koji su si umislili da su kraljevi. Tu je i motiv gladnoga puka koji sanja konjsko meso, dok razmažena kraljevska djeca podsjećaju na hrvatsku zlatnu mladež.

Razdoblje hrvatskog srednjeg vijeka redatelj Robert Raponja evocirao je u opernom scenskom spektaklu koji traje gotovo tri sata. Međutim, svojim redateljskim rješenjima uspio je kreirati dinamičnu priču koja se prati poput kakve srednjovjekovne sapunice, ubacujući u tragičan zaplet i duhovite elemente. Likovi bi se ukratko mogli opisati ovako – pohlepna djeca, častohlepna žena, depresivni kralj i trovači. Postignuto je i da suvremena glazba Sanje Drakulić u svakom trenutku prati zbivanja na sceni.

Važan doprinos uprizorenju dala je scenografkinja i kosti-



Ljiljana Čokljat i Berislav Puškarić u prizoru predstave

mografinja Jasmina Pacek, koja je na originalan način motiv hrvatskog pletera aplicirala na kostime i rekvizitu. Vidljivo je i da je izradi scenografije i velikog broja kostima prethodilo detaljno istraživanje povijesnog razdoblja u kojemu se radnja predstave odvija. Soliste i zbor dodatno je razigrala koreografkinja Maja Đurinović.

Pjevačka podjela

Izvedbom je suvereno ravnao mladi i perspektivni dirigent Filip Pavišić, a za uspješnost izvedbe zaslužni su zbor i orkestar HNK-a u Osijeku. Imaginarnog kralja Maruna, koji se suočava s raspadom svoga kraljevstva, utjelovio je Damir Fatović. U ulozu

dvorskog savjetnika Grgura, glavnog dvorskog spletkara, solidnu vokalnu interpretaciju ostvario je Berislav Puškarić. Glavosovno su bile dojmljivije ženske role. Ljiljana Čokljat istaknula se ulogom kraljice Jelene, kći dvorskog savjetnika Doru pjeva Danijela Pintarić, a kraljevu kći Katarinu – Barbara Othman. U ulozu kraljeva sina Trpimira nastupio je Robert Adamček. Važna je i uloga dvorske lude, koju pjeva Vlaho Ljutić. Luda je ta koja jedina govori istinu, a na kraju se pretvara u kraljeva egzekutora. U ulogama trovača su Claudio Contini i Krunoslav Tuma, a stražare igraju Nenad Tudaković i Predrag Stojić.

Praižvedbi »Kraljeva i konjušara« prisustvovao je libretist Miro Gavran, koji je izrazio zadovoljstvo uprizorenjem. Na praižvedbi skladateljica Sanja Drakulić odjenula se sukladno vizualnosti predstave. Drakulić je pijanistica i skladateljica, završila je Muzičku akademiju u Zagrebu, a doktorirala je na Moskovskom državnom konzervatoriju »Čajkovski«. Njezina djela izvode poznati solisti, ansambli i orkestri diljem Europe, u Japanu i SAD-u, a i sama izvodi svoje klavirske skladbe.

Kim CUCULIĆ

FARSA

Gavranova tragikomična farsa pretočena je u glazbenu priču o kralju Marunu čije kraljevstvo propada, a narod se buni i nemiri se šire

7.0. DOJMOVI

Prema riječima autorice Sanje Drakulić

GLAZBA ZA RIJEČI, IZ TIŠINE

Moje do sada najopsežnije djelo ostvareno je u izvrsnoj suradnji s libretistom, redateljem, dirigentima zbora i orkestra, solistima, korepetitorima, koreografinjom i kostimografinjom te svim sudionicima opere. Zahvaljujem Muzičkom biennalu Zagreb na pruženoj prilici da skladam operu. Zahvaljujem svojoj obitelji na potpori tijekom moga rada na operi.

Zahvaljujem ansamblu i intendantu HNK u Osijeku na izvedbi. Svaka premijera novonastale opere, a ova posebice, rezultat je stvaralačke smjelosti, međusobnog razumijevanja, potpunog angažmana, entuzijazma, strpljenja i dobre koordinacije ukupnog izvođačkog sastava i autorskog tima u postizanju zajedničkog novog cilja.

Kraljevi i konjušari su ubrzo privukli veliku pozornost medija i interes širokog kruga publike i struke. Već sada je predviđen niz gostovanja. Nadam se da će se ova opera zadržati na repertoaru HNK-a.

PRIČA ZA GLAZBU

Prema riječima redatelja Roberta Raponje

Kada je moju kazališnu dramu Kraljevi i konjušari kompozitorica Sanja Drakulić odabrala kao osnovu budućeg libreta opere, osjetio sam istinsko zadovoljstvo. Doista, taj tekst je bio podatan za gradnju buduće opere zbog snažnih emocija koje su karakterizirale glavne junake. Pišući libreto nastojao sam sačuvati osnovnu priču, a istodobno je sugestivno pretočiti u bitno drugačiji medij. Pri tome je moja suradnja sa Sanjom bila besprijeekorna, kreativna i ugodna. Ponekad se znalo dogoditi da se u jednom danu čujemo i po desetak puta i razmijenimo po nekoliko e-mail poruka, nakon čega bi Sanja od mene dobila po nekoliko novih varijanti za pojedine stihove. Vjerovali ili ne, upoznali smo se samo tjedan dana prije

početka rada na ovoj operi, a suradnja je bila kao između dugogodišnjih kolega i prijatelja."

UPRAVLJATI KAJDAMA, VOLJETI GLAZBU

Prema riječima dirigenta Filipa Pavišića

Rad na svakoj partituri traži od dirigenta ulaganje puno truda potrebnog za savladavanje svih problema i poteškoća koje se u njoj nalaze da bi je što uspješnije savladao i naučio. No posebno bitan dio je onaj u kojem se mora stvoriti vlastiti stav o dotičnom djelu. (...) U slučaju opere Kraljevi i konjušari (...) čiju sam partituru prvi dobio na uvid bilo je nalik izreci "ljubav na prvi pogled"! Već samo čitanje libreta je u meni izazvalo veliki interes, a u razgovorima sa Sanjom i slušajući njezinu inspiraciju i strast prema onom što radi, uvidio sam da se ovdje radi o velikoj časti biti dio tima kojem je povjeren rad na praizvedbi ove opere.

Prema riječima autora teksta Mire Gavrana

Kada je moju kazališnu dramu Kraljevi i konjušari kompozitorica Sanja Drakulić odabrala kao osnovu budućeg libreta opere, osjetio sam istinsko zadovoljstvo. Doista, taj tekst je bio podatan za gradnju buduće opere zbog snažnih emocija koje su karakterizirale glavne junake. Pišući libreto nastojao sam sačuvati osnovnu priču, a istodobno je sugestivno pretočiti u bitno drugačiji medij. Pri tome je moja suradnja sa Sanjom bila besprijeekorna, kreativna i ugodna. Ponekad se znalo dogoditi da se u jednom danu čujemo i po desetak puta i razmijenimo po nekoliko e-mail poruka (...). Vjerovali ili ne, upoznali smo se samo tjedan dana prije početka rada na ovoj operi, a suradnja je bila kao između dugogodišnjih kolega i prijatelja.

Prema riječima redatelja Roberta Raponje

Igramo kao deseto stoljeće. Igramo okolnosti suhe, neplodne zemlje hrvatske kraljevine, osiromašen dvor bez svirača, bez raskoši. Narod gladan pjeva o svom jadu, o izgubljenom raju.

Kralj Marun tumači svoje snove, sluti brzi kraj. Taj nekada nepobjedivi vojskovođa oružje je zamijenio strpljenjem, knjigama, molitvom. Povukao se u svoj svijet i izabrao najbolje društvo za razgovor i prijateljstvo: Boga i Ludu. (...). Uronivši u dramski tekst (...) pronalazim redateljski ključ za prstavu i uzbudljivu glazbom dočaranu priču: u kojoj se isprepleću smiješne, farsične, sa scenama jakog dramskog i tragičnog naboja. Glazba Sanje Drakulić teče kao nabujala rijeka. Puna je nepredvidivosti, virova, iznenadnih brzaca, i nosi nas dok domišljamo i stvaramo praizvedbu.

Prema riječima Jasmine Pacek

Budući da je radnja Kraljeva i konjušara smještena u Hrvatsku u 10. stoljeću to je uvelike odredilo njenu likovnost. Iako je redateljsko viđenje ove opere bila "izvorna mašta," smatrala sam nužnim napraviti što detaljnije povijesno istraživanje, da bih ipak imala određenu dozu autentičnosti kao podlogu maštanju. Prema riječima povjesničarke umjetnosti Rosane Ratkovčić (...) koja je uvelike pridonijela istraživačkoj fazi ovog projekta, ne možemo znati sa sigurnošću kako je izgledala odjeća u Hrvatskoj u 10. st. Iako to bogatstvo kolorita u odjeći likova ne znači da su oni zaista nosili odjeću u tim bojama, odlučila sam ga preuzeti kao vizualno obilježje ove opere. U uprizorenju scena rata uvelike mi je pomogao moj asistent kostimografije Jakov Gavran. Uprizorenje ovakve povijesne opere (koja je ujedno i praiizvedba) bio je pravi je izazov ne samo za mene kao scenografa i kostimografa.

8.0. SANJA DRAKULIĆ: „U POVODU 50. ROĐENDANA“

U povodu 50. rođendana skladateljice Sanje Drakulić, u Zagrebu 12. prosinca 2013, Hrvatsi glazbeni zavod, Hrvatskog društva skladatelja, Cantus d.o.o. je darovalo autorski koncert u prostoru Hrvatskog glazbenog zavoda. U sklopu programa, posebnu pažnju i riječi hvale zaslužio je opus skladateljice Sanje Drakulić. Pod nazivom High Spirits Drive (Osvrt na stvaralaštvo Sanje Drakulić) spominju se sve umjetničke aktivnosti skladateljice Sanje Drakulić. U razdoblju između 2003. i 2009. godine Sanja Drakulić bila je voditeljica umjetničke strategije festivala suvremene glazbe u Puli, Glazbene tribine, na kojemu su upriličene praiizvedbe kompozicija mnogih hrvatskih skladatelja. Također, na međunarodnim festivalima u Njemačkoj, Japanu, Rusiji i Americi skladbe Sanje Drakulić dostojno predstavljaju samosvojnu hrvatsku kulturu, uklapajući se dojmljivim sadržajem u svjetski glazbeni kontekst. Usto, Sanja Drakulić profesorica je kompozicije na međunarodnoj Visokoj školi za glazbenu umjetnost *Ino Mirković* u Lovranu, a zatim i profesorica na Umjetničkoj akademiji pri Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku; sudionica i voditeljica hrvatskog ogranka Međunarodne udruge za potporu dječjeg glazbenog stvaralaštva — Fonda Vladimira Spivakova u Moskvi i Fonda Vladimira Horowitza u Kijevu; začetnica je i umjetnička voditeljica orkestra Jeunesses Musicales Junior Orchestra / JM JO u okviru Međunarodnih ljetnih tečajeva u Grožnjanu u suradnji s Hrvatskom glazbenom mladeži; sudionica je brojnih konferencija, majstorskih tečajeva stvaralačkih susreta i ostalih kreativnih stvari; okruglih stolova, radionica itd... Uz brojna raznovrsna djela (orkestralna, koncertantna, komorna, klavirska itd...) da bi

vrhunac bila premijerna i praizvedena opera *Kraljevi i konjušari*. Premijera opere održana je u travnju 2011. godine u Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku, u okviru festivala suvremene glazbe, Muzičkog biennala Zagreb. Uoči premijere skladateljice Drakulić u jednom od intervjua je izrekla: „Ni u najljepšim snovima nisam mogla zamisliti da će opera biti ovako divno postavljena: režija je odlična, scena čarobna, kostimi bogati i maštoviti, a pjevači se vrlo dobro osjećaju u svojim ulogama. Prema riječima autorice pozdravnog teksta Larise Loginove, o opernom jeziku Sanje Drakulić navodimo: „Oštar satirički suvremeni jezik (...) ovo živo i dinamično djelo datira od opere buffo. Vitalan ton dao je komičnoj operi dug život, a skladateljima povod za smjelo eksperimentiranje u tradicionalnim vokalnim oblicima „opere buffo“. I završava Loginova procjenu skladateljskog profila Drakulić uspoređujući ga sa stilom Rimski-Korsakova i Prokofjeva: „Tom lakom skercoznošću ova je opera Sanje Drakulić bliska *Zlatnom pjetliću* Rimski–Korsakova i *Zaljubljen u tri naranče* Prokofjeva“.

8.1. ZAKLJUČAK

Premijera i praizvedba opere *Kraljevi i konjušari* skladateljice Sanje Drakulić potvrdila je ujedno i vrijednost osječkog opernog ansambla. Odnosno, cijele ekipe (glazbeno-glumačke) koja je sudjelovala u postavljanju ove opere na scenu osječkog HNK. S ovom opernom premijerom Sanje Drakulić potvrdila se spremnost publike u prihvatanju ove vrste suvremene glazbe u svim dijelovima cijele Hrvatske. Tako se Jubilarni 50. Muzički Biennale Zagreb pokazao kao univerzalna manifestacija izvodiiva u svim kazališnim regijama diljem Hrvatske (tako i u Osijeku). Grad Osijek je time dobio suvremeno djelo u kazališnom programu svog nacionalnog teatra. Nakon manifestacija Annale, odnosno Biennale suvremene opere i baleta.⁷

9.0. POPIS LITERATURE

⁷ Annale, festival komorne opere i baleta, osnovan 1970. u Osijeku s ciljem da pridonese unapređivanju glazbeno-scenske umjetnosti u nas; od 1972. umjetnički direktor Annala Željko Miler.

1. BOGNER- ŠABAN, Antonija: *Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku 1907-2007*, Osijek, 2007
2. PETRUŠIĆ, Ljubomir: *Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku 1907-2007*, Osijek, 2007
3. STANOJEVIĆ, Ljubomir j: *Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku 1907-2007*, Osijek, 2007
4. STANOJEVIĆ, Ljubomir: *95. rođendan HNK*, Osijek, 2002
5. MUCIĆ, Dragutin: *Prvih četrdeset godina*, Osijek, 2010
6. BARBIERI, M: *Klasika u Hrvatskoj i Hrvatska Opera*, Klasika.hr, 2010
7. STANOJEVIĆ, Ljubomir: *Ratni repertoar Hrvatskoga narodnog kazališta u Osijeku 1991.-1994.*, Osijek, 1995.
8. ANDREIS, Josip: *Povijest glazbe (1-4)*, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 1989.
9. KOVAČEVIĆ, Krešimir (ur.): *Leksikon jugoslavenske muzike*, 2 sv., JLZ “Miroslav Krleža”, Zagreb 1984.
10. KOVAČEVIĆ, Krešimir (ur.): *Muzička enciklopedija*, JLZ, Zagreb, 1971. – 1977.

9.1. SAŽETAK

Tema mog završnog rada je bila opera *Kraljevi i konjušari* suvremene skladateljice Sanje Drakulić koja se pokazala djelom posljednjih godina kao skladata. Opera se sastojala iz 3. čina koja je imala puno glumaca i koja je pred osječki operni ansambl postavila visoke izvodilačke zahtjeve: (po pitanju glazbenih, glumačkih, scenskih i solističkih izvodilačkih mogućnosti). Sanja Drakulić kao skladateljica ispunila je visoke umjetničke zahtjeve suvremene glazbe na visokoj razini. Osobno sam bio impresioniran skladateljicom i njezinim umjetničkim kvalitetama koje su se pokazale i na polju suvremene glazbe.

Ključne riječi: Kazalište, Osijek, opera, *Kraljevi i konjušari*, glumci

Key words: Theatre, Osijek, opera, *Kraljevi and konjušari*, the actors